

AKAA Naskalantie Kaapeliojan kaivun arkeologinen valvon- ta 2018

Juuso Koskinen

Tilaja: Eltel Networks Oy

Sisältö

Perustiedot	2
Yleiskartta	3
Valvonta	3
Havaintojen kohdat vanhoilla kartoilla	10
Tulos	10
Lähteet	11

Kansikuva: Koilliseen. Kuvassa Naskalantien kaapelioja on kaivettu n. puoleen väliin.

Perustiedot

Alue: Akaa Pätsinniemi (mj. rek. tunnus 1000019476)

Tarkoitus: Valvoa paljastuuko sähkökaapelin kaivun yhteydessä merkkejä muinaisjäännöksestä.

Työaika: Maastotyö 9.10. 2018.

Tilaaaja: Eltel Networks Oy.

Tekijät: Mikroliitti Oy, Juuso Koskinen.

Aiemmat tutkim: Luoto 2011, tarkastus. Sepänmaa 2017, koekaivaus.

Tulokset: Valvonnassa ei havaittu muinaisjäännöksiä.

Tutkimusalue sijaitsee punaisen pisteen kohdalla.

Muita tietoja: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN-koordinaatistossa. Maastokartat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 10/2018 ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 10/2018. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kuvaaja: J. Koskinen.

Yleiskartta

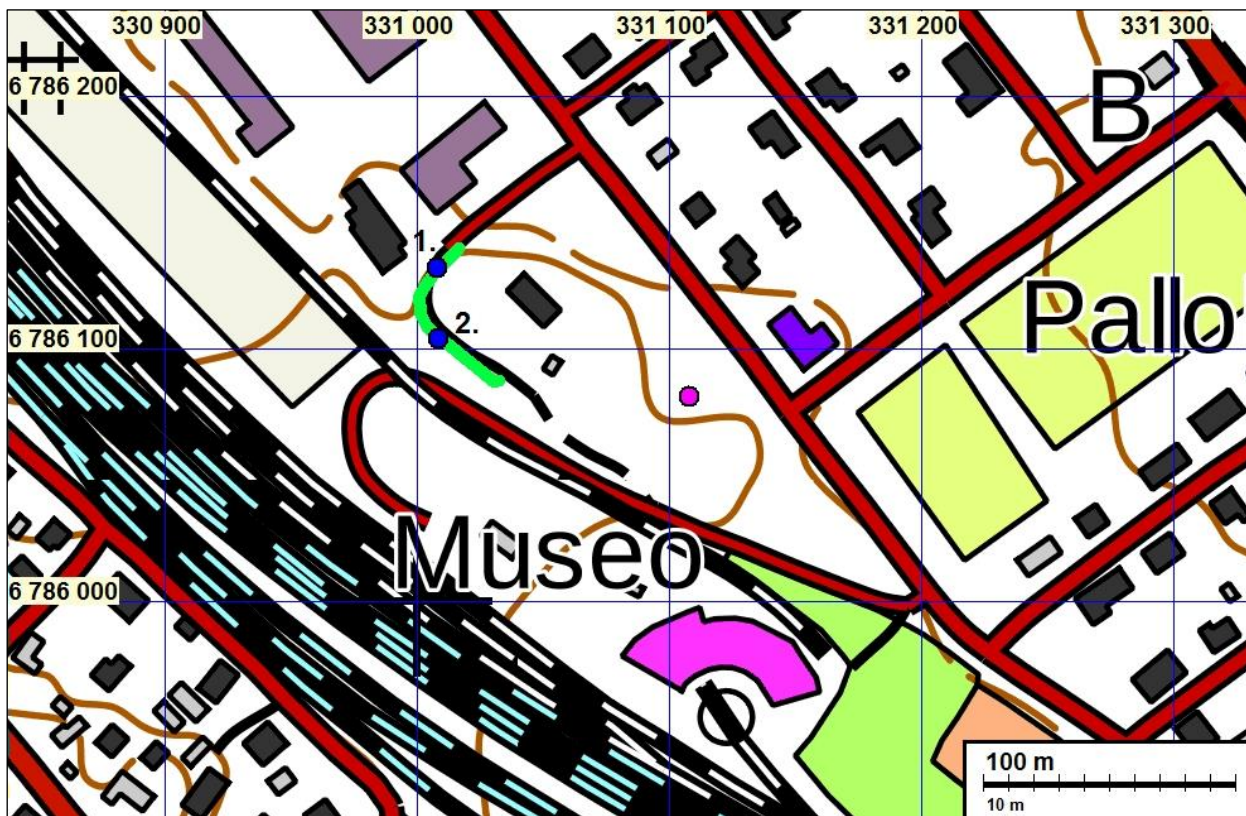
Valvottu kaivanto-osuus on merkitty ilmapokuvaan vihreällä viivalla. Pätsinniemen mahdollisen muinaisjäännöksen (mj. rek. tunnus 1000019476) sijainti on merkitty puolestaan lilalla pisteellä.

Valvonta

Akaan Toijalan keskustaan rakennetaan maakaapeliverkkoa, joka kulkee osaltaan Pätsinniemen historiallisen ajan kylätontin läheisyydessä. Kylätontti on statukseltaan *mahdollinen muinaisjäännös*, eikä sillä ole aluerajausta. Pirkanmaan maakuntamuseon 4.7. 2017 antaman lausunnon (DIAR: 264/2017) mukaan kylätontilla on ollut kuusi taloa 1530-luvulla, ja se sijaitsee osakseen rautatien ja Ryödintien välisellä kumpareella. Maakaapelihankkeen vuoksi kylätontin lähialueella tehtiin koetutkimus 2017, jolloin sen eteläisillä osilla havaittiin vanhaa kulttuurikerrostumaa (Sepänmaa 2017). Osa alueesta jäi tässä yhteydessä tutkimatta, sillä maanomistaja ei halunnut tutkimuksia pihapiiriinsä. Pirkanmaan maakuntamuseon selvitysten mukaan kaapelioiden kaivaminen kyseisellä pihamaalla tulee suorittaa arkeologin valvonnassa (sähköposti Lähdesmäki 31.10.2017). Eltel Networks tilasi valvonnan Mikroliitti Oy:ltä 9.11.2017, ja kaivutyöt tehtiin n. vuoden kuluttua 9.10. 2018.

Konekaivu tehtiin kärjeltään n. 30 cm kauhalla, ja ojan tavoitesyvyys oli n. 60 cm. Se kaivettiin nykyisen tien ja hiekkapihan alueelle. Ojassa esiintyneet kerrostumat olivat pääasiassa sekoituneita maanrakennuskerrostumia. Ne olivat soran ja sepelin sekaista hiekkaa, joissa oli paljon suuria kiviä. Paikoitellen esiintyi myös tiilimurskaa. Pohjamaata esiintyi selvästi ainoastaan ojan pohjoisen alkupään kohdalla, jossa kaivannon alaosa oli punaisenruskeaa ja soraista hiekkaa. Kaakkoon työntyvän haaran pohjimmainen kerros oli puolestaan ruskeaa savea. Tutkimusalue sijaitsee cambisol-maannoksen alueella, jonka lounaispuolelta alkaa podsolimaannoksen vyöhyke. Tämän perusteella myös kaivannossa havaittu savi saattoi olla koskematonta pohjamaata.

Kaakkoon työntyvällä haaralla oja kulki kolmen suuren kiven muodostaman linjan läpi. Kiveys vaikutti rakennuksen seinälinjalta. Kivien yhteydessä tavattu maa oli mustaa, mutta hiiletöntä ja noetonta. Sen kerrostumista tuli esille myös hyvin myöhäiseltä vaikuttava tiili sekä yksi pala vaaleansinistä astialasia. Kyseiset ilmiöt tulivat esille kohdasta, jossa vuosien 1900 ja 1959 kartoilla esiintyi rakennus. Kaivannossa havaitut teennökset vaikuttivat myös hyvin myöhäisiltä, joten kaivaminen suoritettiin loppuun rakenteen esilletulosta huolimatta.

Valvonnan merkittävimmät havainnot sinisillä pisteillä. Lila piste: Mahdollisen muinaisjäännöksen sijainti.
Vihreä viiva: Valvottu kaivanto-osuus.

Lounaaseen. Kaivualue ennen aloittamista. Ojan kaivu aloitettiin postilaatikkojen takaa.

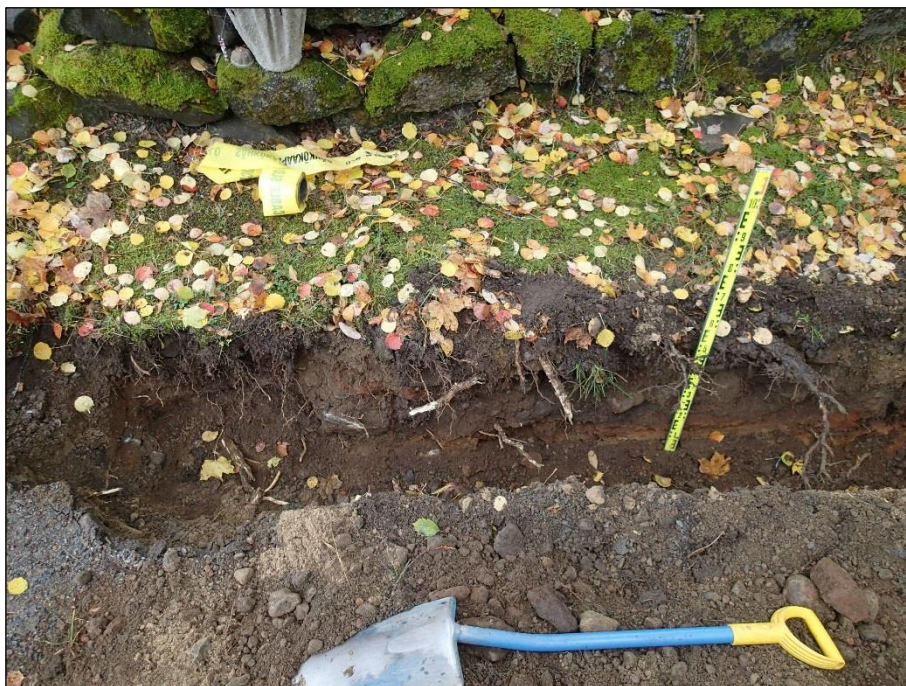
Lounaaseen. Ojan pohjoinen alkupää auki kaivettuna. Pintakerrokset vaikuttavat tien parantelussa syntyneiltä. Pohjamaa on suurikivistä ja soraista hiekkaa, jossa ei ole huuhtoutumiskerrosta. Latan kohdalla havaittiin tiilimurskaa (havainto 1).

Luoteeseen. Kaivualan loppupää ennen kaivua. Kaivu päättyi etualan sähköpylväälle.

Luoteeseen. Ojan kaakkoinen loppupää valmiiksi kaivettuna.

Havainto 1. Kaakkoon. Tiilimurskakerros ojan pohjoisessa alkupäässä, pohjamaan pinnassa. Se esiintyi kuvan latan n. 10-20 cm välillä. Sen päällä olevat kerrostumat olivat soraisia hiekkakerrostumia, joista alimmassa esiintyi myös \varnothing n. 20 cm kiviä. Tiilimurskakerros näkyi myös ojan luoteisseinämässä, ja se jatkui ojassa n. 3 m matkalla. Kohdassa ei havaittu ehjiä rakenteita eikä mitään löytöjä. Pohjamaa on kohdalla suurikivistä sorahiekkää, jossa ei ole huuhtoutumiskerrosta. Kuvassa ojan pohjalle on tippunut tummaa sekoittunutta sorahiekkää pintakerroksista.

Havainto 2. Kaakkoon. Seinälinjalta vaikuttavat kivet näkyvät heti latan takana. Kahden kiven välistä on kaivettu pois yksi iso kivi. Kivet ovat kiinni pohjasavessa. Niiden yhteydestä ei löydetty muuta ehjää rakennetta.

Havainto 2. Lounaaseen. Kerrostumat latan kohdalla pohjasta lukien: n. 0-10 cm harmaa pohjasavi, n. 10-20 cm harmaa hiekkasepeli, n. 20-25 cm ja n. 25-70 cm hiekkaisia täyttökerroksia, joissa vaihtelevasti soraa ja sepeliä. Latan n. 50 cm korkeudella levittäytyvä harmaa kerros oli mustempi kuin kuvassa erottuva väri antaa ymmärtää. Siinä ei kuitenkaan havaittu hiiltä tai nokea.

Luoteeseen. Ojan kaakkoon suuntaava haara on pohjamaaltaan tasalaatuista ruskeanharmaata savea, joka alkaa hieman ennen havainto 2:en seinälinjalta vaikuttavaa kiveystä. Kiveys sijaitsee kuvan taka-alalla, kohdassa, jossa ojan vasemmalle puolelle on nostettu yksi suuri kivi, eli keskimäinen mahdollisen seinälinjan kolmesta kivistä..

Kaakkoisen haaran soraisista kerrostumista löytynyt vaaleansininen astialasin pala. Lasi vaikutti verrattain vanhalta suurten ilmakupliensa perusteella. Se on kuvattu lapion terälle asetettuna.

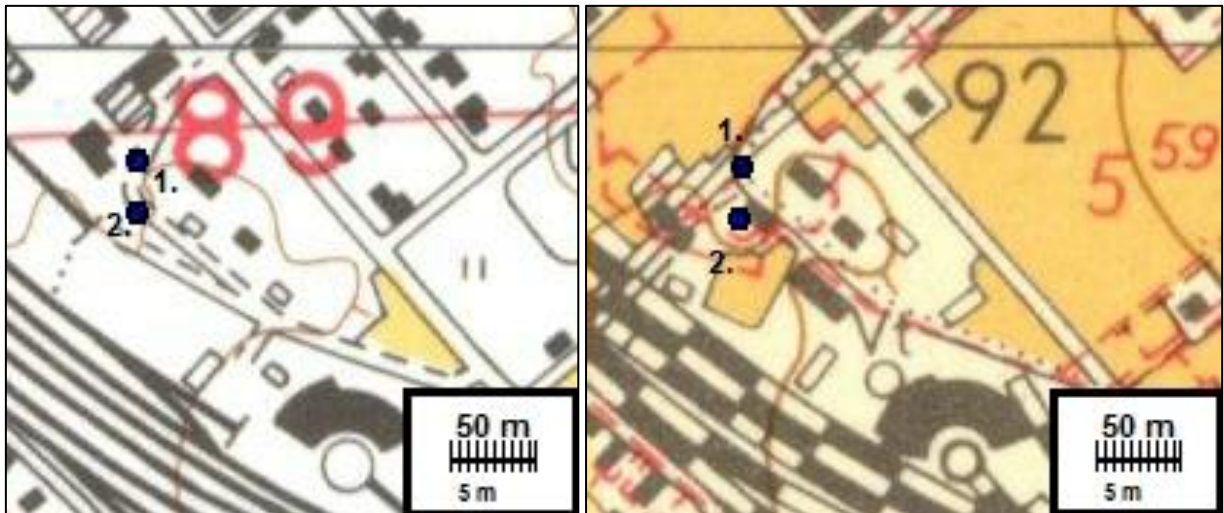

Irrallinen ehjä tiili, joka löytyi ruskean saven päällisistä soraisista kerrostumista, hieman kaakkoon päin havainto 2:lta. Tiili vaikuttaa kuviointinsa perusteella tehdasvalmisteiselta.

Ojan kaakkoisesta loppupäästä saven päällisistä sorasekaisista kerrostumista esille tullut rautaputki, ilmeisesti sinkitty.

Havaintojen kohdat vanhoilla kartoilla

Vasemmalla: 1992 peruskartta. Ei rakennuksia havaintojen kohdilla. Oikealla: Peruskartta 1952. Havainto 2:n kohdalla on rakennuksen kulma.

Vasemmalla: Vuoden 1900 senaatinkartta. Kummatkin havainnot osuvat rakennusten seinien kohdille. Oikealla: 1842 pitäjänkartta. Kummatkin havainnot sijoittuvat tontin laidalle. Kummassakin kartassa on myös mahdollisen muinaisjäännöksen sijaintipiste lilalla vertailun helpottamiseksi.

Tulos

Tutkimuksessa ei havaittu kiinteitä muinaisjäännöksiä. Havaintojen 1. ja 2. jäänteet saattavat olla peräisin rakennuksesta, joka on myöhäisintään vuodelta 1900. On siis myös mahdollista, että rakennus on rakennettu jo 1800-luvun alkupuoliskolla tai varhemmin, jolloin sen määrittäminen muinaisjäännökseksi voisi olla perusteltua. Tähän viittaavia aineistoja ei tullut kuitenkaan esille kaivun yhteydessä. Lisäksi havainnon 2. kohdalla on rakennus, joka on vanhojen karttojen perusteella varhaisintaan vuodelta 1901 ja myöhäisintään vuodelta 1957 (1959 peruskartan kartoitusvuosi), jolloin sitä ei voida määrittellä muinaisjäännökseksi.

26.10. 2018

Lähteet

Lähdesmäki, U. Sähköposti, 31.10.2017, Diar:496/2017. Tampereen kaupunki.
Sepänmaa, T. 2017. Akaa Toijala - Koekaivaus Pätsinimen kylätontin alueella suunnitellun
maakaapelin linjalla 2017. Tutkimuskertomus, Mikroliitti Oy.

Karta öfver Akaa Socken af Tavastehus Län. 1842. Maanmittauslaitos.
Peruskartta 2114 11, v. 1959 ja 1992, Maanmittauslaitos.
Senaatinkartta 1900, XVI.24. Maanmittauslaitos.